

Repliker och kommentarer

I den här avdelningen välkomnas kommentarer till tidigare bidrag och korta inlägg med ekonomisk-politisk anknytning

MAGNUS HENREKSON

När började Sverige släpa efter? Kommentar till Olle Krantz

Knappast någon förnekar att Sverige långsiktigt har tappat i välstånd relativt andra rika länder. Däremot har åsikterna gått isär huruvida det varit fråga om en trendmässig nedgång som startade runt 1970 (t ex Bergman m fl [1990], Henrekson [1996] och Lindbeck [1999]) eller om eftersläpningen blev entydig först i samband med 1990-talskrisen (Korpi [1996] och Dowrick [1996]).

Nytt intressant bränsle har nu tillförts denna diskussion i form av Olle Krantz [2000] bidrag till *Ekonomisk Debatts* milenniumnummer. En mycket viktig förtjänst med hans analys är att perspektivet görs avsevärt mer långsiktigt än vad som varit fallet i den tidigare debatten. Krantz bygger i första hand på data för de sexton utvecklade länder för vilka ekonom-historikern Angus Maddison (t ex Maddison [1991]) samlat in jämförbara tillväxtdata

från åtminstone 1870 och framåt. Med utgångspunkt från Maddisons tillväxttal konstruerar Krantz indexserier för BNP där den svenska utvecklingen jämförs med tre olika ländergrupper: samtliga sexton länder, de sex rikaste 1970 och små europeiska industriländer. Mönstret är mycket likartat vid samtliga tre jämförelser – Sveriges relativa rikedom når ett maximum någon gång 1948–50 och faller sedan trendmässigt ända fram till 1997, det sista året som ingår i Krantz undersökning.

Istället för, som ofta hävdats, att Sverige skulle börjat falla tillbaka kring 1970 när den svenska politiken mer markant började avvika från OECD-snittet, lanserar nu Olle Krantz bilden att Sverige började avvika i tillväxthänseende redan vid efterkrigstidens början. Krantz avslutar också med att försiktigt formulera en ny hypotes (s 15): ”Det förefaller som om institutionella förhållanden låg bakom den relativt långsamma tillväxten efter andra världskriget, men detta är en hypotes som kräver mer djupgående undersökningar.”

Ett problem med de indexserier som konstruerats utifrån Maddisons tillväxtsiffror är att ingen köpkraftsparitetsjustering kan göras. Finns det då inga andra data tillgängliga för en längre tidsperiod

Docent MAGNUS HENREKSON är verksam vid Institutet för ekonomisk-historisk forskning (EHF), Nationalekonomiska institutionen på Handelshögskolan i Stockholm. Han forskar huvudsakligen kring företagandets villkor och förklaringar till ekonomisk tillväxt.

Figur 1 Köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i Sverige i procent av OECDs genomsnitt enligt Penn World Tables respektive OECD-statistiken.

Anm: OECD avser OECD exklusive Mexiko och Turkiet. OECD-statistiken avser löpande köpkraftspariteter medan Penn World Tables (PWT) avser fasta köpkraftspariteter med 1985 som basår (variabel: *RGDPCH*). Jämförelsen från PWT har gjorts genom att populationsväga de enskilda ländernas inkomstnivåer och serien har skalats så att den år 1970 ligger på samma nivå som serien från OECD. I PWT saknas data för *RGDPCH* avseende 1992 för Grekland och 1991 och 1992 för Portugal. Värdena för dessa år för dessa länder har räknats fram med utgångspunkt från tillväxttakterna enligt OECD-statistiken.

Källa: OECD, *National Accounts Main Aggregates 1960–1997 Volume 1*, 1999, OECD, *Main Economic Indicators*, januari 1999 och Penn World Tables version 5.6.

som kan minska oklarheten om *när* Sverige började att släpa efter i relativ inkomstutveckling? Syftet med denna replik är att presentera sådana data.

Ett viktigt skäl till att diskussionen tidigare i så hög grad handlat om huruvida den svenska eftersläpningen i inkomstnivå (den ackumulerade effekten av lägre tillväxt) startade 1970 eller senare har att göra med att OECDs köpkraftsparitetsjusterade nivåjämförelser av BNP per capita inte finns framtagna för tidigare år. Dock finns en annan datamängd, nämligen Penn World Tables (PWT), vilken kan användas för att göra nivåjämförelser som

sträcker sig längre bakåt i tiden än vad OECDs data gör.¹ Det är fullt möjligt att från PWT konstruera ett OECD-genomsnitt och jämföra utvecklingen för svensk BNP per capita relativt detta mått på samma sätt som tidigare gjorts i debatten.

I *Figur 1* presenteras utvecklingen för köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i löpande priser i Sverige relativt OECDs 23 rika länder (exklusive Mexiko och Turkiet

¹ Krantz [2000] redovisar tillväxt- men ej nivåjämförelser från Penn World Tables avseende Maddisons länderurval.

och exklusive de allra nyaste medlemmarna Sydkorea, Tjeckien, Ungern och Polen) för perioden 1970–98 enligt OECD och samma mått i 1985 års priser beräknat från PWT för perioden 1950–92. De båda serierna har kalibrerats så att de ligger på samma nivå 1970. Serierna utvecklas i stort sett identiskt mellan 1970 och 1992. PWT-serien i *Figur 1* visar att svensk köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita höll jämna steg med OECD-snittet fram till 1965, medan den relativa tillbakagången inte startar förrän under andra halvan av 1960-talet.

Det kan vara intressant att notera att den australiske ekonomen Steve Dowrick (1996, s 1777) stödde sig på precis dessa data när han hävdade: "Allt sammanvägt förefaller en rimlig slutsats vara att åtminstone fram till 1990 finns det ingenting i Sveriges tillväxt som antyder en avsevärd eftersläpning". Skälet till att han kan dra denna slutsats är att hans metod endast utgörs av en slarvigt utförd "ögonkonometri" på ett stort antal nominella tidsserier samlade i ett gemensamt diagram. När materialet istället presenteras som i *Figur 1* framträder den svenska eftersläpningen i förhållande till OECD-snittet även med de data som Dowrick använder – inte ens Dowricks egna data ger stöd för hans slutsats.

En jämförelse av Sveriges relativa inkomstnivå med ett aggregat bestående av de 23 rika OECD-länderna från 1950 leder således till slutsatsen att den svenska eftersläpningen är långsiktig, men dock inte så långsiktig som Krantz hävdar; eftersläpningen förefaller börja vid mitten av 1960-talet. Med tanke på att den svenska ekonomiska politiken i viktiga avseenden började avvika från den som fördes i många andra OECD-länder ungefärligen vid den tidpunkten, är det knappast förvånande att många ekonomer argumenterat att den långsamma ekonomiska tillväxten åtminstone till en del kan förklaras av en avvikande ekonomisk politik.

Referenser

- Bergman, L, Björklund, A, Jakobsson, U, Lundberg, L & Söderström, H T [1990], *I samtidens bakvatten? Konjunkturrådets rapport 1990*. SNS Förlag, Stockholm.
- Dowrick, S [1996], "Swedish Economic Performance and Swedish Economic Debate: A View from Outside". *Economic Journal*, vol 106, s 1772–1779.
- Henrekson, M [1996], "Sweden's Relative Economic Performance: Lagging Behind or Staying on Top?". *Economic Journal*, vol 106, s 1747–1759.
- Korpi, W [1996], "Eurosclerosis and the Sclerosis of Objectivity: On the Role of Values Among Policy Experts". *Economic Journal*, vol 106, s 1727–1746.
- Krantz, O [2000], "Svensk ekonomisk tillväxt under 1900-talet – en problematisk historia". *Ekonomisk Debatt*, vol 28, nr 1, s 7–16.
- Lindbeck, A [1999], "Svensk ekonomisk tillväxt i internationellt perspektiv". I Calmfors, L & Persson, M, red, *Tillväxt och ekonomisk politik*. Studentlitteratur, Lund.
- Maddison, A [1991], *Dynamic Forces in Capitalist Development*. Oxford University Press, Oxford.